

Євгенія Глущук,
мол. наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу ФПУ

АКТИВІЗАЦІЯ ЗАКЛИКІВ УКРАЇНИ ДО МИРНИХ ПЕРЕГОВОРІВ З РФ: причини та можливі перспективи

Опубліковано: Глущук Є. Активізація закликів України до мирних переговорів з РФ: причини та можливі перспективи // Діяльність Президента України в умовах російсько-української війни. 2024. Випуск 12 (108). С. 27-32.

Війна Росії проти України, яка триває вже більше двох років, та перспективи її можливого завершення перебувають у фокусі міжнародної геополітики. Наразі Україна переживає нову хвилю розмов щодо нібито необхідності переговорів з Росією. Останній місяць активізувалися заклики розпочати мирні переговори з РФ, а одночасні заяви на тему переговорів з боку Китаю, Туреччини, Ватикану та інших міжнародних гравців зовсім не схожі на випадковість. Про що говорять подібні заяви та до чого можуть призвести?

Китай першим відновив активність щодо кейсу переговорів між Росією та Україною. На початку березня спецпредставник Китаю у справах Євразії Лі Хуей відвідав Київ. Візит був присвячений пошуку можливостей врегулювання російсько-української війни, але незважаючи на заявлений «відвертий і дружній» тон переговорів, схоже, друга спроба виявилася такою ж безуспішною, як і перша ([РБК](#)).

А вже під час засідання Ради Безпеки ООН 15 березня заступник постійного представника Китаю при ООН Ген Шуан також закликав сторони «української кризи» якнайшвидше розпочати мирні переговори. «Китай готовий забезпечити необхідні умови для участі Росії та України в переговорах і продовжуватиме відігравати конструктивну роль у просуванні політичного вирішення кризи», - зазначив він. «Ми знову закликаємо сторони конфлікту продемонструвати політичну волю, піти назустріч одна одній, досягти консенсусу, припинити бойові дії і якнайшвидше розпочати мирні переговори. Ми закликаємо міжнародне співтовариство активізувати дипломатичні зусилля для створення умов для деескалації ситуації й досягнення політичного врегулювання», - сказав Ген ([Еспресо](#)).

Наступний сигнал щодо необхідності діалогу між Україною та Росією поступив від Туреччини. Під час візиту Володимира Зеленського до Туреччини 8 березня президент Реджеп Тайїп Ердоган заявив, що його країна готова запропонувати Україні та Росії майданчик для діалогу, присвячений питанням завершення війни в Україні, але із застереженням, що на нього запросять Росію.

Зокрема, Ердоган нагадав, що Туреччина від самого початку робила і робить свій внесок для мирного врегулювання війни в Україні на основі переговорів. «Ми готові прийняти мирний саміт, у тому числі за участі Росії.

Чорноморська ініціатива запобігла глобальній продовольчій кризі. У цій залі раніше була укладена та домовленість. Ми, як і раніше, готові надати найкращу підтримку для досягнення нової угоди», – сказав глава Туреччини. Він також наголосив на підтримці територіальної цілісності та незалежності України. «Зберігаючи нашу солідарність з Україною, ми продовжуємо нашу роботу, щоб завершити війну справедливим миром на основі переговорів», – сказав Ердоган.

Президент України Володимир Зеленський своєю чергою відреагував на формат, запропонований Ердоганом. За його словами, Україна не бачить представників росії на цьому саміті ([Суспільне](#)).

Слідом за активізацією миротворчих поривів Китаю, а також чергової пропозиції Туреччини себе як майданчика для мирного саміту, взяв слово Папа Римський Франциск. В інтерв'ю для швейцарської телерадіокомпанії [RSI](#) у контексті війни рф проти України він фактично відкрито запропонував Україні капітулювати, «доки ситуація не погіршилася». Понтифік заявив, що Україна повинна мати «мужність білого прапора» і домовитися про припинення війни з росією. Понтифік знову закликав до переговорів, він зазначив: «коли ти бачиш, що зазнаєш поразки, що справи йдуть не дуже добре», то «потрібно мати мужність домовлятися» ([Главком](#)).

У пресслужбі Ватикану намагалися виправдатися, що насправді фразу про «білий прапор» вжив журналіст у своєму запитанні, а понтифік повторив її, як образ, бо хоче миру для України шляхом дипломатичного вирішення конфлікту. Проте це викликало справжню хвилю обурення не лише в Україні. Всі – від Варшави до Вашингтону – засудили скандальні слова папи Римського, а глава УГКЦ Святослав заявив, що нікому в Україні не спадає на думку здатись ([ТСН](#)). Зокрема міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба наголосив, що український прапор — синьо-жовтий, і українці не будуть піднімати інших прапорів ([УНІАН](#)).

На думку аналітиків американського Інституту вивчення війни (ISW), росія використовує пропозиції Китаю та Туреччини, які закликають до якнайшвидших мирних переговорів між Україною та росією, щоб підірвати збройну та фінансову підтримку України з боку Заходу. І цьому є підтвердження: путін останнім часом постійно повторює, що росія не проти переговорів, але на основі надання росії гарантій безпеки, а це повернення до «кордонів» Варшавського договору ([ТСН](#)).

Експерт Аналітичної групи «Левіафан», старший лейтенант, лицар ордена Богдана Хмельницького, колишній командир роти 47-ї бригади Микола Мельник не сумнівається, що такі злагоджені заяви на тему переговорів з боку Китаю, Туреччини та Ватикану – не збіг. «Це означає, що росіяни через таких посередників розкривають свої останні карти, намагаючись змусити Україну піти на переговори, – вважає він. – Схоже, в рф адекватно розуміють, що захоплення Авдіївки, коли на одного нашого загиблого вони мали десять своїх, коли за день вони часом втрачали танкові та механізовані батальйони, повторити в найближчому майбутньому не вдасться. Та й у принципі так

воювати вони не зможуть ще два роки. А тому включили (не прямо, але сигнал іде саме з Москви) шарманку про переговори». Це хороша новина для українців, упевнений експерт. Адже, якщо зараз побудуємо потужні інженерно-фортифікаційні споруди, то зможемо відсидітися в обороні. І така війна, незважаючи на величезні проблеми ЗСУ (брак особового складу, озброєнь, боєприпасів), вигідна нам у довгостроковій перспективі. «За умови, що ми виправимо ситуацію з кадровим та снарядним голодом, отримаємо швидше, більше та різноманітніше озброєння та ракети від партнерів, – уточнює Микола Мельник. – Тож ми зможемо продовжувати боротьбу роками. Тоді як росіяни вже витратили 40 % законсервованої техніки. На те, щоб використовувати решту може просто не вистачити запчастин». Експерт резюмує: сигнали, що посилюються, про необхідність якнайшвидших переговорів свідчать про слабкість росії. Про її розуміння, що стратегія на кшталт тієї, що країна-агресор використовувала під Авдіївкою, є для неї самогубною. «Впевнений, що Україна на переговори по російських лекалах не піде. А рф змінюватиме підходи у війні та дипломатії. Хто з нас виявиться ефективнішим, гадаю, побачимо наприкінці весни-початку літа цього року», – констатує Микола Мельник ([Коментарі](#)).

Керівник політико-правових програм в Українському центрі суспільного розвитку Ігор Рейтерович зазначає, що активізація розмов про переговори зазвичай пов'язана з двома речами. «По-перше, це відбувається в період певного глухого кута на фронті. Коли тимчасові успіхи однієї зі сторін припиняються (як у випадку з російським наступом останніх місяців, який на даний момент фактично зупинено). І розпочинається затяжне позиційне протистояння. По-друге, такі заяви політичних та релігійних лідерів (як того ж турецького президента чи Папи Римського) – це один із способів привернути до себе увагу. Спроба претендувати на якусь глобальну роль (це вже більше про Китай), виступати якимсь комунікатором, який може стати або майданчиком для переговорів, або їх модератором», – пояснює експерт. Він звертає увагу, що це повторювана історія. Ми бачимо такі сплески періодично. Пов'язані вони, як правило, і з тим, що відбувається на фронті, і з політичними подіями. «Та сама заява Ердогана прозвучала на тлі візиту Зеленського до Туреччини. Просто використовувалася можливість підкреслити важливу роль Туреччини як ймовірного організатора мирних переговорів», – наголосив Ігор Рейтерович. На його думку, нам слід спокійно ставитися до подібних заяв та пропозицій. Вони були, є і будуть аж до закінчення війни. «Головне завдання України – реалізувати, доводити до логічного завершення свій мирний план. І робити все, щоб у більшості країн було розуміння безальтернативності такого підходу, заснованого, до речі, на принципах міжнародного права. Важливо перетягнути на свій бік якнайбільше країн. У нас тут багато що виходить, хоч і не так швидко, як хотілося б. Думаю, процес триватиме щонайменше весь цей рік, протягом якого немає перспектив вийти на реальні переговори. Але ґрунт для цього буде створюватись, у тому числі з нашого боку». – вважає експерт ([Коментарі](#)).

Проте на думку політолога Володимира Фесенка, заяви різних спікерів щодо мирних переговорів України та РФ не пов'язані між собою та мають різну логіку. При цьому візит Лі Хуея та слова Ердогана укладаються в єдину логіку. І вони викликані активізацією зусиль української дипломатії. «Чому це сталося зараз? Українська дипломатія готує Глобальний саміт миру, і саме його підготовка спонукала до таких заяв. Китай активізувався, тому що деякі країни Глобального Півдня запитують, чи братиме він участь. Тому і був новий раунд візитів Лі Хуея, щоб оцінити ситуацію і визначитися. Візити Зеленського до Саудівської Аравії та Туреччини пов'язані з тим, що він веде переговори з впливовими лідерами щодо їх особистої участі та щодо впливу на інші країни Глобального Півдня», - розповів Фесенко.

Політолог впевнений, що така хвиля «миротворчих ініціатив» не означає, що Україну схилитимуть до переговорів на умовах Росії. «Наші партнери, насамперед США, принаймні діюча адміністрація, і Європа чудово бачать, що зараз не час розпочинати переговори. Тому що в поточній воєнній ситуації Росія вестиме їх лише на своїх умовах. А мир на російських умовах неприйнятний для нас і значною мірою не влаштовує Захід», - додав Фесенко.

За його словами, якщо зараз піти на такий мир, Росія почне нахабніти, висувати ультиматуми або піде війною проти деяких західних країн. «Починати переговори недоцільно, і Заході це проявилось зокрема у критиці заяв Папи Франциска. Звучить одна й та сама думка: насамперед треба допомогти Україні, а вже потім, зупинивши російську армію, вести переговори про мир. Тому мова не йде про те, що нас колективно схиляють. Такого немає. За винятком Китаю та Туреччини, які претендують на роль посередника», - зазначив експерт ([РБК](#)).

Голова правління Інституту світової політики Віктор Шлінчак заявив, що історія з «переговорами» – це пастка для України. Її російські ідеологи почали вибудовувати ще минулого року. Ще восени 23-го Путін розповідав, що війна мала б закінчитись, однак українці не хочуть перемовин і навіть заборонили їх проводити Зеленському. «Все це — аби вкинути тезу, що, мовляв, Росія пропонує мир. І ця теза (треба віддати належне роспропаганді) дійсно широко зайшла в народні й не тільки маси (пересвідчився на Мюнхенській безпековій конференції). Щоправда, «мир», за теорією Путіна, означав би нашу, українську, капітуляцію, але ж то уже нюанси для публіки, яка «хоче закінчити війну будь-яким чином». Ну, щоб потім продовжувати жити, як до 22 року. Думаю, саме на цій «спеоперації ФСБ» будуть побудовані й інші заклики до миру. Від Папи, Ердогана, Сі та інших. Тих, кого в принципі задовольняє заморожений на десятки років конфлікт. Але це вони так думають, що зупинка воєнних дій їм на руку. Бо в Кремлі, переконаний, мають абсолютно іншу стратегію. І тактична ціль — приспати тих, хто дає Україні зброю. І використати гарні слова вищезгаданих діячів як механізм зупинки Україні будь-якої допомоги. Бо навіщо ж допомагати, якщо все йде до «миру»? – заявив експерт ([Еспресо](#)).

Отже, за два роки повномасштабної російської агресії Україну вже декілька разів намагалися підштовхнути до переговорів з рф. Українська сторона не раз стверджувала, що російська влада не хоче, щоб настав справжній мир, оскільки її мета – захопити всю територію нашої держави. Крім того, представники влади України вважають, що росіяни можуть використати мирні переговори для того, щоб накопичити сили, а потім знову піти в атаку ([5 канал](#)). У програші від перспектив мирних перемовин на умовах російського агресора залишається насамперед Україна та український народ, який вже втратив значну частину своєї суверенної території, та яку росіяни за жодних умов не погодяться повернути внаслідок задекларованих «мирних переговорів».

Колишній міністр закордонних справ України Володимир Огризко вважає, що з нинішнім кремлівським режимом неможливо провести жодні мирні переговори. «Коли я зараз чую про мирні переговори з росією, у мене виникає інше питання: чи ми збираємося зараз поховати міжнародне право і міжнародний порядок? Початок переговорів з агресором означатиме визнання того, що у світі буде правити сила, що агресія – це нормально, що воєнні злочини – це нормально, що агресори можуть робити все, що заманеться. Загальновідомо, що росія скоїла злочин міжнародної агресії, то якого типу переговори ми можемо мати з цією країною? Про що?» - заявив Огризко ([Укрінформ](#)).

Натомість керівництво України неодноразово підкреслювало, що може розпочати переговори з рф лише після повного виведення окупаційних військ з території України та на умовах розробленого в Офісі українського Президента мирного плану ([Кореспондент](#)). Водночас Володимир Зеленський наголосив, що ініціатива щодо перемовин, які стосуються завершення війни, може йти тільки від України ([Фокус](#)).

Слід також розуміти, що дипломатична ініціатива - на нашому боці. Наразі Президент України, його Офіс весь наш дипкорпус активно готують Глобальний саміт миру. І це на фоні звинувачення з боку рф, що Україна нібито не хоче миру. Ми ж, навпаки, всіляко демонструємо, що хочемо. Але цей мир має бути на справедливих умовах, на принципах міжнародного права ([Comments.ua](#)).

Перша зустріч лідерів цивілізованих держав на інавгураційному саміті миру в Швейцарії повинна відбутися наприкінці весни. На цій зустрічі мають сформувати чіткий план і список країн, які готові втілювати шлях до справедливого миру. «А після цього – розробити цей план у деталях, технічно, і відповідні держави повинні його передати представникам російської федерації... прийняли цей план або не прийняли – але це вже інше. Ми покажемо, що ми хочемо миру, але це не просто пауза для того щоб путін готувався... Тут повинні бути кроки до закінчення війни. Тільки дії», – заявив Володимир Зеленський ([LB.ua](#)).

Будь-яка війна завершується переговорами - таку фразу останнім часом можна частіше почути стосовно війни росії проти України. Але перемовини

мають бути на українських, справедливих умовах. Тому тим країнам, які дійсно воліли би допомогти припинити війну, варто зосередитись на підтримці [десяти пунктів «формули миру»](#), вже давно запропонованих Україною. Адже рф неодноразово довела, що мати з нею справу й підписувати якісь угоди – окрім повної капітуляції – марно.